

УДК 595.766

РІДКІСНІ ТВЕРДОКРИЛІ РОДИНИ MALACHIIDAE У ФАУНІ ЗАКАРПАТТЯ

Владислав МІРУТЕНКО

Рідкісні твердокрилі родини Malachiidae у фауні Закарпаття. — В. Мірутенко. — Досліджували чисельність окремих видів малахідофауни (Coleoptera, Insecta) Закарпаття. Серед 23 відмічених видів 16 є рідкісними та поодинокими. Найбільш рідко зустрічаються 6 видів: *Hypebaeus flavipes* F., *Clanoptilus spinipennis* Germ., *Clanoptilus affinis* Ménét., *Anthocomus bipunctatus* Harr., *Atталus analis* Panz., *Ebaeus flavicornis* Er. Крім того, чисельність таких звичайних для фауни середини ХХ століття видів як *Malachius scutellaris* Er., *M. aeneus* L. і *Clanoptilus ambiguus* Peyr. значно скоротилася, і сьогодні вони зустрічаються поодинокі.

Ключові слова: Закарпаття, рідкісні види, Malachiidae.

Адреса: Ужгородський національний університет, кафедра ентомології, вул. А. Волошина 32, м. Ужгород, 88000, Україна. E-mail: vmir@rambler.ru.

Rare beetles of Malachiidae family in Transcarpathian fauna. — V. Mirutenko. — The quantity of different species of the Transcarpathian malachiid-fauna (Coleoptera, Insecta) is investigated. Among 23 species 16 are rare. The most rare are 6 species: *Hypebaeus flavipes* F., *Clanoptilus spinipennis* Germ., *Clanoptilus affinis* Ménét., *Anthocomus bipunctatus* Harr., *Atталus analis* Panz., *Ebaeus flavicornis* Er. Besides quantities of usual species for middle of XX century like the *Malachius scutellaris* Er., *M. aeneus* L. and *Clanoptilus ambiguus* Peyr. are reduced. Today that species are found singly.

Key words: Transcarpathia, rare species, Malachiidae.

Address: Uzhgorod National University, Department of Entomology, Voloshyn str. 32, Uzhgorod, 88000, Ukraine. E-mail: vmir@rambler.ru.

Вступ

Вирішення природоохоронних проблем неможливе без дослідження стану флори та фауни окремих груп організмів. В зв'язку з цим останнім часом створюється багато нових природоохоронних об'єктів, списків рідкісних видів різного рангу тощо. Однак для формування подібних списків потрібне попереднє ретельне вивчення складу флори чи фауни певних територій з подальшим виділенням саме рідкісних та загрожуваних видів.

Твердокрилі (Coleoptera, Insecta) загалом, і представники родини Malachiidae зокрема, відіграють значну роль у функціонуванні екосистем. Малахідофауна Закарпаття не є багатою за кількістю видів, проте серед них є декілька рідкісних і, чисельність яких за останні роки суттєво скоротилася.

Матеріал і методи

Ми досліджували склад фауни родини Malachiidae (Coleoptera) в Закарпатській області протягом 1996–2004 років. Загалом тут нами виявлено 23 види жуків-малашок, що належать до 9 родів [1]. Крім того, опрацьовано матеріали наукових колекцій Кафедри ентомології УжНУ, зоологічного музею УжНУ та Інституту зоології

НАН України ім. І. Шмальгаузена. Такий матеріал позначено “КЕ”, “ЗМ” та “ІЗШ”, відповідно.

За рідкісні ми вважаємо види, частка яких у власних зборах становила менше 1% [2], або знахідки яких обмежені невеликою територією.

Результати і обговорення

Рід *Troglops* Erichson, 1840

Troglops albicans Linnaeus, 1767

Матеріал: 1 ♂ 12.06.55, сел. Тячів (КЕ); 1 ♂ 13.06.97, с. Солотвино, долина р. Тиса, біля солоних озер; 1 ♂ 19.06.97, м. Ужгород, приміщення обласної лікарні; 1 ♂, 1 ♀ 25.06.98, с. Оноківці, узлісся дубового лісу; 1 ♂ 8.07.98, м. Ужгород.

Поширення: Європа, Передня Азія, Кавказ.

Мезофіл; теплолюбивий вид. Надає перевагу добре освітленим і теплим стаціям, де його можна знайти на листках та гілках *Quercus*, *Tilia*, *Ulmus* і трав'янистій рослинності під ними, а також на плодкових деревах, на пнях і в дуплах [4]. Іноді зустрічається на стінах різних господарських і житлових споруд, зрідка залітає в будинки (один самець був спійманий в приміщенні лікарні).

Літ не є тривалим – з другої декади червня по першу декаду липня. За нашими даними, генерація однорічна, личинка зимує у підстилці.

Поодинокий, знахідки одиничні. Зустрічається в передгір'ї.

Рід *Hypebaeus Kiesenwetter, 1863*

Hypebaeus flavipes Fabricius, 1787

Матеріал: 1 ♀ 27.06.57, г. Чорна Гора (КЕ); 1 ♂ 10.06.98, с. Оноківці, узлісся дубового лісу; 1 ♀ 8.07.98, м. Ужгород; 1 ♀ 10.06.99, м. Ужгород, біля стін замку на кропиві.

Поширення: Європа.

Мезофіл. Зустрічається на узліссях та лісових галявинах на квітучій трав'янистій рослинності, а також на *Quercus*, *Carpinus*, *Humulus*. Й. Плахтер [5] вказує, що декілька екземплярів цього виду були знайдені на стінах старих споруд, що добре освітлювалися та прогрівалися.

Літ в умовах регіону – середина червня-початок липня. Генерація однорічна, зимує на личинковій стадії.

Вид є дуже рідкісним, зустрічається в передгір'ї.

Рід *Charopus Erichson, 1840*

Charopus concolor Fabricius, 1801

Матеріал: 1 ♂ і 1 ♀ 4.06.54, с. Холмовець (КЕ); 1 ♂ 19.05.97, ок. с. Рокосово, долина р. Тиса; 3 ♂ 29.05.97, 2 ♀ 17.05.99, ок. с. Нове Клинове, південний схил Клиновецької гори; 1 ♂ 13.06.97, ок. с. Солотвино; 1 ♀ 17.06.97, ок. с. Шаланки, південно-західний схил г. Шаланський Гельмець, лісосіка, Турис; 1 ♂ 28.06.97, ок. заказника “Чорне Багно”; 1 ♀ 28.05.98, г. Чорна Гора, південний схил; 1 ♂ 18.06.01, ок. с. Уголька, Карпатський Біосферний заповідник, буковий праліс, Чумак; 1 ♂ 15.05.02, ок. с. Дідово, заказник “Товар”.

Поширення: Південна і Середня Європа, Північна Африка, Кавказ.

Ксерофіл. Заселяє схили з південною та південно-західною експозицією, де зустрічається на суцвіттях злаків, зонтичних та на кущах *Rubus idaeus* і *R. caesius*.

Літ: середина травня-червень. Генерація однорічна, зимівля відбувається на стадії личинки.

В Закарпатській області поодиноким зустрічається від низовини до верхнього гірського лісового поясу.

Рід *Malachius Fabricius, 1775*

Malachius scutellaris Erichson, 1840.

Матеріал: 1 ♀ 20.06.51, 1 ♀ 29.04.52, м. Ужгород, виноградники к-пу ім. Жданова (ЗМ); 1 ♀ 29.06.51, ок. с. Невицьке, лука (ЗМ); 1 ♀ 19.05.52, 1 ♀ 11.05.56, м. Ужгород, Доманинці (ЗМ); 1 ♀ 9.06.52, с. Раково, Сікура (КЕ); 2 ♀ 13.06.52, г. Анталовецька Поляна

(ЗМ); 1 ♀ 16.06.52, с. Ставне, лука (ЗМ); 1 ♀ 17.06.52, Великоберезнянський р-н, с. Луг, лука (ЗМ); 1 ♀ 27.06.52, с. Оноківці, лівий берег каналу (ЗМ); 1 ♀ 27.05.53, с. Малий Березний (КЕ); 1 ♀ 25.05.54, 2 ♀ 5.06.54, 1 ♀ 23.07.54, с. Чорнотисово, Грицакович (КЕ); 1 ♂ 4.05.54, м. Ужгород, біля електростанції (ЗМ); 1 ♀ 25.05.54, м. Ужгород, Доманинці, лука біля р. Уж (ЗМ); 1 ♀ 22.05.57, правий берег р. Пиня, дорога між сс. Голубине і Поляна, під пологом грабового лісу (КЕ); 1 ♀ 27.05.62, с. Сторожниця, на пшениці (ЗМ); 3 ♀ 22.06.68, с. Кваси, на кущах (КЕ); 2 ♀ 1.05.84, с. Сторожниця, друга тераса р. Уж, Мателешко; 1 ♀ 4.07.95, с. Усть-Чорна, на вільсі; 2 ♂, 1 ♀ 18.05.97, ок. м. Хуст, лівий берег р. Тиса; 1 ♀ 6.07.00, ок. с. Чорна Тиса, узлісся ялинового лісу, волога лука, Юнаков.

Поширення: Середня Європа.

Мезофіл. Заселяє теплі стації горбкуватих місцевостей. Його можна також знайти на заплавах луках та по берегах річок, на *Isatis*, *Barbarea*, *Salix* [4]. Ми відмічали на *Alnus*.

Літ: травень-початок липня. Моновольгинний вид, зимує на личинковій стадії.

За останні роки чисельність значно скоротилася. За час власних досліджень нами знайдено лише три екземпляри. З досліджуваних територій вид відомий також за матеріалами із фондів кафедри ентомології та зоологічного музею УжНУ, що належать до різних вертикально-ландшафтних поясів Закарпаття (низовина, передгір'я, нижній і верхній гірські лісові пояси). На схід від Карпат не поширюється.

Malachius aeneus Linnaeus, 1758

Матеріал: 2 ♀ 25.05.51, м. Ужгород, виноградник (ЗМ); 1 ♂ 1.06.51, м. Ужгород, Доманинці, лівий берег каналу (ЗМ); 4 ♀ 10.06.51, с. Люта, поле (ЗМ); 7 ♀ 28.06.51, між сс. Репинне, Синевир (ЗМ); 1 ♀ 28.06.51, 1 ♂ 27.04.52, 1 ♂, 1 ♀ 26.05.52, 1 ♂, 4 ♀ 4.04.53, 1 ♂ 13.05.53, 1 ♀ 10.05.54, 1 ♂ 28.05.1954, м. Ужгород, ботсад (ЗМ); 2 ♀ 27.08.51, Мукачівський р-н, виноградник (ЗМ); 1 ♂ 9.05.52, м. Ужгород, лука біля Радванського лісу (ЗМ); 1 ♂, 17 ♀ 25.05.52, с. Струмківка (ЗМ); 4 ♂, 1 ♀ 1.06.52, 2 ♂, 1 ♀ 22.05.53, с. Ставне (ЗМ); 1 ♀ 5.05.53, м. Ужгород, сад біля замку (ЗМ); 1 ♀ 23.05.53, ок. с. Велика Копаня, лука біля дороги (ЗМ); 2 ♂, 2 ♀ 25.05.53, с. Жорнава (ЗМ); 1 ♂, 5 ♀ 26.05.53, с. Мирча (ЗМ); 1 ♂ 7.06.53, 1 ♀ 8.06.53, ок. с. Кобилецька Поляна (ЗМ); 1 ♀ 8.06.53, с. Кострино (ЗМ); 2 ♂, 3 ♀ 10.06.53, сел. Тячево (ЗМ); 2 ♀ 2.07.53, с. Репинне, лука біля річки (ЗМ); 1 ♀ 19.05.54, ок. м. Ужгорода, поле жита (ЗМ); 1 ♂, 2 ♀ 19.05.54, м. Ужгород, Радванка, біля полотна малої залізниці (ЗМ); 7 ♀ 25.05.54, 1 ♂, 3 ♀ 14.05.57, м. Ужгород, Доманинці, лука біля р. Уж (ЗМ); 1 ♂ 25.05.54, с. Чорнотисово, на злаках, Грицакович (КЕ); 1 ♀ 7.06.54, с. Кушниця, буковий ліс (ЗМ); 1 ♂ 7.06.55, 2 ♂, 9 ♀ 9.06.55, сел. Тячів, Кононович (КЕ); 1 ♂ 10.06.55, м. Мукачево, Висока Гора, в саду (КЕ); 1 ♀ 23.05.56, с. Минай (ЗМ); 1 ♂ 9.06.56, с. Богдан (ЗМ); 7 ♂, 6 ♀ 10.06.56, 1 ♀ 21.07.60, с. Кваси, на луці (ЗМ); 8 ♂, 16 ♀ 11.06.56, сел. Ясіня, на луці (кульбаба, конюшина, ромашка) (ЗМ); 1 ♂ 22.05.57, с. Солочин, дикі злаки (КЕ); 4 ♂ 23.05.57, ок. с. Неліпине (КЕ); 1 ♂, 2 ♀ 20.05.58, м. Ужгород, Радванка, на люцерні та конюши-

ні (ЗМ); 1 ♀ 13.06.59, с. Сойми, на вологій луці (ЗМ); 1 ♀ 29.04.59, г. Чорна Гора, на кущах (ЗМ); 1 ♂ 16.05.59, с. Оноківці, піонерський табір, на галявині біля струмка (ЗМ); 4 ♂, 10 ♀ 5.06.59, с. Синевир (ЗМ); 1 ♀ 9.06.59, с. Колочава, на луці біля Кальницького озера (ЗМ); 2 ♀ 13.06.59, сел. Міжгір'я, на луці (ЗМ); 1 ♀ 7.05.60, с. Оноківці, на дамбі каналу (ЗМ); 1 ♂ 25.04.61, с. Дідово, на пшениці (ЗМ); 1 ♀ 31.05.61, с. Ділове, ручний збір (ЗМ); 1 ♀ 3.06.61, с. Костилівка, суха лука на березі р. Тиса (ЗМ); 1 ♀ 29.05.64, ок. с. Домашино; 1 ♀ 20.05.79, с. Тихий, на кущах чорної смородини (ЗМ); 1 ♀, 8.06.79, с. Сторожниця, на траві (ЗМ); 1 ♂ 17.06.95, с. Мерешор, заплава лука, Юнаков; 1 ♂ 20.05.97, ок. с. Тросник; 1 ♀ 30.05.99, ок. с. Онок; 2 ♀ 2.06.99, сел. Великий Березний; 4 ♀ 18.05.00, ок. с. Кобилецька Поляна.

Поширення: Європа, Кавказ, Передня і Середня Азія, Сибір, завезений у Північну Америку.

Ксерофільний вид. Його можна знайти на різноманітній лучній рослинності (в основному на *Dactylis glomerata* і *Alopecurus pratensis*).

Літ: травень-червень. Генерація однорічна, Личинка зимує, її розвиток проходить трухлявій деревині, під відстаючою корою, в дуплах, в сухих стручках бобових. Може паразитувати на деяких перетинчатокрилих [6].

Знайдені нами вісім екземплярів і один Юнаковим - єдині за останні сорок років. Це свідчить про те, що чисельність виду в Закарпатті в кінці ХХ століття значно зменшилася в порівнянні з такою на початку і в середині століття, і вид із звичайного став рідкісним.

***Malachius rubidus* Erichson, 1840.**

Матеріал: 6 ♀ 18.05.97, ок. с. Стеблівка (долина р. Тиса); 2 ♀ 19.05.97, ок. с. Велятин (долина р. Тиса); 1 ♀ 19.05.97, г. Чорна Гора; 3 ♀ 20.05.97, ок. с. Тросник; 1 ♀ 13.06.97, с. Солотвино, біля солоних озер.

Поширення: Південна і Середня Європа, Мала Азія.

Ксерофільний вид, тепло- і світлолюбивий. Заселяє добре прогріті ділянки місцевості по берегах річок, ставків, озер (тут він зустрічається на піску і камінні), на околицях лісу, де його можна знайти на колоссях диких злаків та кущах *Rubus*.

Літ триває з середини травня до середини червня. Вид моновольтинний і зимує на личинковій стадії. Лялечка проходить розвиток в гніздах сусільних бджіл [6].

Поодинокі зустрічаються в Закарпатській низовині і передгір'ї. Всі знахідки зроблені у 1997 р.

Рід *Clanoptilus* Motschulsky, 1853

***Clanoptilus spinipennis* Germar, 1824**

Матеріал: 3 ♀ 5.06.97, ок. с. Свобода; 1 ♀ 14.06.97, ок. с. Солотвино, долина р. Тиса; 1 ♀ 13.06.98, ок. с. Кобилецька Поляна.

Поширення: Південна і Середня Європа, Передня Азія.

Мезофільний вид. Зустрічається в теплих стаціях, на квітучій трав'янистій рослинності.

Літ обмежений I-II декадами червня. Біологічні особливості виду не досліджені.

Дуже рідкісний для ентомофауни Закарпаття вид. Відмічений для Закарпатської низовини, передгір'я, нижнього гірського лісового поясу.

***Clanoptilus falcifer* Abeille de Perrin, 1882.**

Матеріал: 4 ♀ 4.07.53, м. Виноградів (КЕ); 3 ♂ 24.06.54, г. Чорна Гора, галявина (ЗМ); 1 ♂ ??.56, с. Холмовець; 1 ♀ 26.06.57, г. Чорна Гора (КЕ); 2 ♀ 24.06.60, Виноградівський р-н, г. Бабій Камінь; 1 ♂ 29.05.97, ок. с. Юлівці; 2 ♂, 1 ♀ 29.05.97, ок. с. Нове Клинове; 2 ♀ 29.05.97, там же, південний схил Клиновецької гори, узлісся, на різнотрав'ї і кушовій рослинності; 1 ♂ 17.05.99, 1 ♀ 30.05.99, г. Чорна Гора.

Поширення: Середня і Південно-Східна Європа, Передня Азія, Кавказ.

Ксерофіл. Тепло- і світлолюбивий вид, зустрічається на ксеротермічних ділянках, а саме на схилах з південною і південно-західною експозицією, де його знаходили на трав'янистій рослинності.

Літ триває з середини травня до кінця червня. Моновольтинний вид, зимує личинка.

Рідкісний вид, поширений локально. Місця знахідок обмежені південною частиною області (низовина і південна частина передгір'я, що безпосередньо межує з низовиною).

***Clanoptilus affinis* Ménétries, 1832**

Матеріал: 1 ♂, 1 ♀ 5.06.97, ок. с. Свобода.

Поширення: Європа (крім Північної), Кавказ, Північна Африка, Передня і Середня Азія, Сибір.

Ксерофільний вид. Як і попередній, зустрічається на відкритих ділянках місцевості з лучною трав'янистою рослинністю, що добре прогриваються і освітлюються.

Літ не довготривалий, відбувається в середині червня. Біологічні особливості не досліджені.

Дуже рідкісний вид, знахідки одиничні. Поширення обмежено низинною частиною області.

***Clanoptilus ambiguus* Peyron, 1877**

Матеріал: 1 ♀ 25.05.54, 3 ♀ 28.05.54, 5 ♀ 30.05.54, 9 ♀ 5.06.54, с. Чорнотисово, на злаках, Грицакович (КЕ); 1 ♀ 9.06.55, м. Мукачєво, люцерна (КЕ); 1 ♀ 13.06.55, між сс. Дрисино-Бордова, лука (конюшина, тимофіївка, костер) (КЕ); 1 ♀ 6.06.56, с. Ключарки, косиння поблизу дубового лісу (злаки, жовтець, осика) (КЕ); 3 ♀ 31.05.59, с. Стеблівка, долина р. Тиса (пшениця, жито) (КЕ); 1 ♀ 5.06.60, м. Ужгород, Радванка (ЗМ); 1 ♀ 13.06.60, с. Паладь, на кукурудзі (ЗМ); 2 ♀ 16.06.60, с. Д'яково, на придорожній трав'янистій рослинності (ЗМ); 2 ♀ 25.05.62, 1 ♀ 28.05.62, м. Ужгород, Горяни,

на луці і в саду (ЗМ); 2 ♀ 31.05.62, 1 ♀ 6.07.76, м. Ужгород, Дравці, на луці (ЗМ); 1 ♀ 1.06.63, 2 ♀ 2.06.63, Чорний Мочар біля Чикош-Горонди, конюшина, злаки, шавель, ірис (ЗМ); 2 ♀ 3.06.64, с. Барвінок, на луці (ЗМ); 1 ♀ 9.06.64, с. Холмок, на луці (злаки, конюшина) (ЗМ); 1 ♀ 10.06.64, ок. м. Чопа, берег р. Латориці, на луці (ЗМ); 6 ♀ 12.06.64, с. Шоломоново, на пшениці (ЗМ); 1 ♀ 2.06.65, м. Ужгород, сад "Дружби", на трав'янистій рослинності (ЗМ); 1 ♀ 15.05.66, с. Сторожниця, пшениця (КЕ); 1 ♀ 4.06.66, м. Ужгород, "Шахта", Лиса гора, на трав'янистій рослинності (ЗМ); 1 ♀ 29.07.69, ок. м. Виноградова, Білич (ЗМ); 1 ♀ 10.07.76, м. Ужгород, Комсомольський парк, на трав'янистій рослинності (ЗМ); 1 ♀ 7.06.98, ок. с. Велика Бігань, узлісся дубового лісу, дикі злаки, складноцвіті.

Поширення: Південно-Східна Європа, Кавказ, Мала і Середня Азія.

Вид-ксерофіл, надає перевагу теплим, добре освітленим стаціям з ксеротермічною рослинністю. Дорослих жуків можна знайти на злаках, складноцвітних і зонтичних. Зустрічається в агроценозах, на луках, узліссях (особливо на таких, що розташовані на схилах з південною експозицією), лісових галявинах.

Літ триває з середини травня до середини липня, найчастіше – остання декада травня-перша декада червня. Генерація однорічна, зимує личинка.

На кінець століття чисельність виду значно зменшилася. На сьогодні є дуже рідкісним. Єдина наша знахідка територіально відноситься до Закарпатської низовини.

***Clanoptilus vulneratus* Abeille de Perrin, 1891.**

Матеріал: 1 ♀ 22.05.53, с. Кальник (КЕ); 1 ♀ 5.06.53, с. Кобилецька Поляна (ЗМ); 1 ♂ 23.06.80, с. Оноківці, на траві (ЗМ); 1 ♂ 7.06.88, г. Плішка, Крочко; 1 ♀ 17.05.96, ок. с. Підгорб; 1 ♂ 26.05.1996, ок. с. Неліпине; 1 ♂ 30.05.96, ок. с. Невицьке; 1 ♂ 29.05.97, ок. с. Нове Клинове, пд. схил г. Клиновецька; 2 ♂, 2 ♀ 5.06.97, ок. с. Свобода; 4 ♀ 13.06.97, ок. с. Солотвино, галявини у дубово-грабовому лісі; 2 ♀ 14.06.97, там же, біля солоних озер; 1 ♀ 7.05.99, ок. Ужгорода, стара лісосіка в дубовому лісі; 1 ♀ 8.06.99, ок. с. Невицьке; 1 ♀ 28.05.00, ок. с. Визниця, галявина в буковому лісі, Турис.

Поширення: Південна і Середня Європа, Мала Азія.

Ксерофіл. Тепло- і світлолюбивий вид. Заселяє стації з ксеротермічною рослинністю, особливо на схилах з південною і південно-західною експозицією. Б. Бураковскі із співавторами [4] зазначає, що вид може зустрічатися над континентальними солоними водоймами, що підтверджується нашими знахідками декількох екземплярів біля солоних озер в с. Солотвино.

Літ: від травня до середини червня. Нами встановлено, що вид - моновольтинний, зимівля проходить на личинковій стадії.

Поодинокий, поширений локально на луках і узліссях Закарпатської низовини і в передгір'ї. На схід від Карпат не поширений.

Рід *Anthocomus* Erichson, 1840

***Anthocomus bipunctatus* Harrer, 1784**

Матеріал: 1 ♀ 3.06.54, с. Чорнотисово (КЕ); 1 ♂ 23.05.62, с. Кругле (КЕ); 1 ♀ 24.05.62, Костринське л-во, Загайкевич (ІЗШ); 1 ♀ 7.06.88, г. Плішка, Крочко; 1 ♂ 20.06.96, хр. Явірник; 1 ♀ 11.06.98, м. Мукачево, на смітнику.

Поширення: Європа, Кавказ, Мала Азія.

Синантропний вид, зустрічається в парках, садах, городах, біля людського житла на трав'янистій рослинності, чагарнику і квітучих фруктових деревах. Надає перевагу добре освітленим місцям.

Літ спостерігається з кінця травня до середини червня. Вид має одну генерацію на рік. В природних умовах зимівля проходить на личинковій стадії. Проте В. Алленшпах і В. Вітмер [3] повідомляють, що імаго часто зимують в будинках і їх відмічають ранньою весною на вікнах.

В Закарпатті є дуже рідкісним. Наші одиничні знахідки відносяться до передгірського і нижнього гірського лісового поясу.

Рід *Attalus* Erichson, 1840

***Attalus analis* Panzer, 1796**

Матеріал: 1 ♂ 20.06.97, ур. Оток, косіння по різно-трав'ю на галявині у вологому дубовому лісі (дикі злаки, зонтичні).

Поширення: Південна, Середня і Східна Європа, Мала Азія.

Мезофільний вид. Як і більшість попередніх, є мешканцем трав'янистого покриву.

Літ: середина травня. Біологічні особливості виду не досліджені.

Вид є дуже рідкісним, про що свідчить лише єдиний спійманий нами екземпляр. Я. Рубал за Й. Обенбергером [6] також повідомляє про знахідки з Чорногори: "на луках, дуже рідкий".

Рід *Ebaeus* Erichson, 1840

***Ebaeus flavicornis* Erichson, 1840**

Матеріал: 1 ♂, 2 ♀ 25.06.97, ок. с. Оноківці, узлісся дубового лісу; 1 ♂ 11.06.99, м. Ужгород.

Поширення: Європа (крім Північної і Східної).

Мезофіл. Зустрічається в горбкуватій місцевості і передгір'ях на *Salix*, *Tilia* і на травостої під ними, залітає в будинки [6].

Дуже рідкісний. Наші знахідки відносяться до передгірського поясу Закарпаття.

Рід *Axinotarsus* Motschulsky, 1853

***Axinotarsus ruficollis* Olivier, 1790**

Матеріал: 3 ♂, 4 ♀ 4.07.53, м. Виноградів (КЕ); 1 ♂ 17.06.97, ок. с. Шаланки, г. Шаланський Гельмець; 1 ♂,

1 ♀ 25.06.97, ок. с. Оноківці, узлісся дубового лісу; 13 ♂, 16 ♀ 27.06.99, 9 ♂, 4 ♀ 28.06.99, ок. сел. Великий Березний, правий берег р. Уж (злаки, ситник, зонтичні).

Поширення: Європа, Північна Африка.

Ксерофільний вид. Надає перевагу теплим стаціям на схилах з південною і південно-західною експозицією, де його можна знайти на кущах і трав'янистій рослинності. Зустрічається також на узліссях.

Літ: червень-початок липня. Моновольтинний вид, зимує на личинковій стадії. Розвиток личинок проходить під корою дуба, що відстає.

В Закарпатті є поодиноким, зустрічається локально в передгір'ї.

Axinotarsus pulicarius Fabricius, 1775

Матеріал: 1 ♀ 19.07.56, м. Ужгород, виноградник (ЗМ); 1 ♀ 26.06.57, 1 ♂ 22.06.60, г. Чорна Гора (КЕ); 1 ♀ 1.07.64, ок. с. Пасіка, Загайкевич (ІЗШ); 1 ♀ 5.07.95, г. Чорна Гора, Вовк; 1 ♀ 3.06.96, ок. с. Розтоцька Пастіль; 1 ♀ 21.06.96, хр. Великий Рожданів; 1 ♀ 7.07.96, ок. с. Бегендяцька Пастіль; 1 ♀ 29.05.97, ок. с. Нове Клинове; 2 ♀ 18.06.97, м. Ужгород; 24 ♀ 25.06.97, с. Оноківці, узлісся дубового лісу; 1 ♀ 30.05.99, сел. Королево; 1 ♀ 27.06.99, ок. сел. Великий Березний, правий берег р. Уж (злаки, ситник, зонтичні).

Поширення: Європа, Кавказ, Північна Африка.

Ксерофіл. Заселяє добре прогріті ділянки з трав'янистою рослинністю. Особливо часто можна зустріти на *Dactylis glomerata*, *Avena elatior*, *Holcus lanatus*, *Lolium perenne*.

Літ: триває з початку червня до середини липня. Вид з однорічною генерацією. Самки відкладають яйця до колосків злаків. Тривалість стадії яйця до двох тижнів. Личинки старших віків живуть в корі, гнилій деревині, пнях, живляться мертвими комахами, екскрементами деревних шкідників і таке інше. Зимує на личинковій стадії.

Поодинокий. В регіоні локально поширений в Закарпатській низовині, передгір'ї і нижньому гірському лісовому поясі, зустрічається на відкритих, добре освітлених ділянках (галявини, просіки, лісосіки, узлісся тощо).

Висновки

Серед виявлених нами 23 видів жуків-малашок, що зустрічаються на території Закарпаття, 16 видів є рідкісними чи поодинокими. В свою чергу з них 6 видів є дуже рідкісними, а чисельність таких звичайних для фауни середини ХХ ст. видів як *Malachius scutellaris* Er., *M. aeneus* L. та *Clanoptilus ambiguus* Reug. значно скоротилася, і вони на сьогодні зустрічаються поодиноким.

1. Мірутенко В. В. Еколого-фауністичний огляд жуків-малашок Malachiidae (Coleoptera) Українських Карпат // Известия Харьковского Энтомологического общества. – 1998. – Том VII, вып. 2. – С. 45–52.
2. Песенко Ю. А. Принципы и методы количественного анализа в фаунистических исследованиях. – Москва: Наука, 1982. – 289 с.
3. Allenspach V., Wittmer W. Insecta Helvetica Catalogus, 4 (Coleoptera, Cantaroidea, Cleroidea, Lymexyloidea). – Zurich, 1979. – S. 74–96.
4. Burakowski B., Mroszkowski M., Stefanska J. Chrzaszczce (Coleoptera): Dermestoida, Bostrichoidea, Cleroidea i Lymexyloidea. – Warszawa, 1986. – Tom 23, № 11. – S. 163–187.
5. Plachter J. Morphologie und Biologie europaischer Vertreter der Gattungen Ebaeus Er. Und Hypebaeus Kiesw. (Coleoptera, Malachiidae) // Zool. Jb. Anat. – 1985. – Bd. 113. – S. 391–425.
6. Roubal J., Katalog Coleopter (brouků) Slovenska a Podkarpatska. – Praha, 1936. – Tom 2. – P. 17–32.

Отримано: 8 червня 2005 р.

Прийнято до друку: 23 червня 2005 р.